

Co-funded by
the European Union

PREDLOG PRAKTIČNE POLITIKE ZA UNAPREĐENJE VIRTUELNIH PRAKSI

SRBIJA

SADRŽAJ:

PREPORUKE POLITIKE ZA UNAPREĐENJE JAVNIH POLITIKA*Error! Bookmark not defined.*

PREDSTAVLJANJE2

Odeljak 1: Dokazi o Virtuelnim praksama3

Odeljak 2: Izveštaj o najboljim praksama kroz podatke4

Odeljak 3: Nacionalni dijalog.....5

Odeljak 4: Studijska poseta7

Zaključci..... *Error! Bookmark not defined.*

PREPORUKE POLITIKE ZA POBOLJŠANJE VIRTUELNIH PRAKSI

Projekat VI4IS (Virtuelne prakse za inkluzivna društva) posvećen je unapređenju kvaliteta, dostupnosti i efikasnosti virtuelnih praksi širom Evrope. U okviru ove inicijative, cilj nam je da razvijemo preporuke za politike koje će podržati implementaciju i poboljšanje virtuelnih praksi na nacionalnom i nivou EU.

Ovaj dokument pruža uvide i preporuke iz Srbije, zasnovane na podacima prikupljenim kroz različite aktivnosti i izvore, uključujući:

- Dokaze prikupljene iz virtuelnih praksi sprovedenih tokom projekta.
- Podatke iz Izveštaja o najboljim praksama.
- Nacionalne dijaloge održane u našoj zemlji.
- Studijske posete različitim institucijama i organizacijama.

Doprinošenjem ovom sveobuhvatnom okviru politika, nastojimo da se suočimo s izazovima i iskoristimo prilike povezane s virtuelnim praksama. Naš cilj je da podstaknemo nove oblike saradnje, iskoristimo najbolje prakse i stvorimo inkluzivniji i efikasniji sistem virtuelnih praksi koji će koristiti studentima, obrazovnim institucijama i poslodavcima.

U narednim odeljcima predstavljamo naša saznanja i preporuke, za koje verujemo da će pružiti dragocene uvide za unapređenje virtuelnih praksi i povećanje zapošljivosti mladih širom Evrope.

Ovaj dokument finansira Evropska unija. Međutim, stavovi i mišljenja izneseni u njemu isključivo su stavovi autora i ne odražavaju nužno stavove Evropske unije ili EACEA. Ni Evropska unija ni dodeljujući organ ne mogu snositi odgovornost za njih.

Odeljak 1: Dokazi o Virtuelnim praksama

1. Rezime Podataka o Praksama:

Program virtuelne prakse u Srbiji sprovedla je Beogradska otvorena škola. Projektni tim je osmislio i organizovao u potpunosti virtuelni program prakse „Karijerno vođenje i savetovanje za mlade“, namenjen srednjoškolcima koji žele da zajedno sa svojim nastavnicima i stručnim saradnicima kreiraju i sprovode različite aktivnosti karijernog vođenja u školama. Program prakse okupio je 42 učesnika iz četiri grada u Srbiji (Bač, Stara Pazova, Kragujevac i Velika Plana).

Proces selekcije bio je usmeren na srednje škole sa kojima BOŠ ima uspostavljenu saradnju, odnosno srednje stručne škole sa velikim brojem učenika, posebno onih iz marginalizovanih društvenih grupa. Program virtuelne prakse trajao je šest nedelja i obuhvatao sledeće teme:

- Prva nedelja: Šta je karijerno vođenje i savetovanje i zašto nam je potrebno?
- Druga nedelja: Kako upravljamo svojom karijerom i koje veštine su nam za to potrebne?
- Treća nedelja: Karijerno vođenje i mladi – karijerne informacije kao ključ dobre odluke
- Četvrti nedelja: Ko su karijerni praktičari i kako postati karijerni praktičar?
- Peta nedelja: Karijerne aktivnosti u praksi – priprema za sprovođenje aktivnosti karijernog vođenja
- Šesta nedelja: Evaluacija programa prakse

Cilj programa prakse bio je da omogući srednjoškolcima da razviju osnovne kompetencije za aktivno učestvovanje u razvoju neformalnih školskih aktivnosti povezanih sa karijernim vođenjem i savetovanjem.

Čak 80% učesnika uspešno je završilo program prakse, pri čemu su svi zadaci bili 100% ispunjeni. Projektni tim je organizovao proces evaluacije uživo, u koji su bili uključeni učesnici programa i školsko osoblje koje je pružalo podršku ovom procesu.

Primeri dobre prakse:

Kao sastavni deo programa prakse, učenici Srednje škole Kragujevac preuzeli su inicijativu i osmislili vršnjačke radionice. Ove radionice bile su namenjene njihovim školskim drugovima koji nisu učestvovali u virtuelnoj praksi, a njihov sadržaj je u velikoj meri pratio materijal obrađen tokom programa prakse, čime su učenici praktično demonstrirali stečena znanja i veštine.

Radionice su bile pažljivo prilagođene maturantima koji se pripremaju za ulazak na tržište rada. Uključivale su sveobuhvatne sesije o pisanju efektivnog CV-ja i simulacije razgovora za posao. Ovakav praktičan pristup ne samo da je pomogao maturantima da poboljšaju svoje veštine traženja posla, već je i omogućio kreatorima radionica da primene i dodatno učvrste svoja znanja.

Razvoj i realizacija ovih radionica sprovedeni su uz dragocenu podršku i smernice školskog osoblja, uključujući posvećene mentore i saradnike, kao i projektnog tima BOŠ-a. Ova zajednička inicijativa osigurala je da radionice budu ne samo informativne, već i usklađene sa obrazovnim ciljevima programa, pružajući značajno iskustvo učenja za sve učesnike.

2. Izazovi i perspektive:

Na početku programa virtuelne prakse, učesnici su izrazili značajnu zabrinutost u vezi sa njegovim tokom, posebno zbog nedostatka iskustva sa ovakvim modelom u potpunosti virtuelne prakse. Koncept potpuno virtuelne prakse, u kombinaciji sa fleksibilnom dinamikom rada koju je podrazumevao, za mnoge je bio nov i donekle zastrašujući.

Kako bi se ove zabrinutosti umanjile i povećao nivo udobnosti učesnika, program je uključivao snažan sistem podrške. Ključni element u prevazilaženju njihovih početnih strahova bilo je angažovanje posvećenog mentora sa punim radnim vremenom. Ovaj mentor bio je dostupan putem različitih komunikacionih kanala, ne samo kroz samu platformu za virtuelnu praksu.

Dostupnost mentora putem više načina komunikacije – kao što su e-mail, video pozivi i telefonski pozivi – pokazala se kao ključna u olakšavanju prelaska na virtuelni format. Ova stalna podrška i vođenje omogućili su učesnicima da se osećaju sigurnije i motivisanije, stvarajući podsticajno i kolaborativno okruženje za učenje. Različite mogućnosti komunikacije sa mentorom pomogle su da se premosti jaz između virtuelnog i realnog iskustva, čineći ceo proces pristupačnijim i angažovanim za praktikante.

Uloga nastavnika i školskih saradnika bila je od presudnog značaja za uspeh programa virtuelne prakse, pružajući značajnu podršku i studentima i mentorima. Njihovo aktivno učešće u redovnom praćenju napretka učenika i dodatnoj podršci bilo je posebno važno za one sa manje razvijenim IKT veštinama. Individualnim pristupom i personalizovanim vođenjem, ovi edukatori su pomogli da se smanji razlika u nivou digitalnih kompetencija među učenicima. Njihovo angažovanje značajno je povećalo motivaciju i samopouzdanje učenika, jer su se osećali podržano i ohrabreno tokom celog procesa prakse.

Preporuke:

Program virtuelnih praksi pažljivo je osmišljen na osnovu detaljne procene potreba učenika, sa posebnim fokusom na razvoj veština upravljanja karijerom. Prepoznajući značaj ovih veština u pripremi učenika za buduće karijere, program je prilagođen tako da direktno odgovori na ove potrebe.

Jedna od ključnih karakteristika programa bila je mogućnost primene stečenog znanja u praktičnom, stvarnom kontekstu. Ova prilika za praktičnu primenu značajno je povećala motivaciju učenika, jer je omogućila jasnu vezu između onoga što su naučili i njegove primene u realnim situacijama. Kroz angažovanje u praktičnim zadacima, učenici su mogli odmah da uoče rezultate svog rada i shvate kako se njihove veštine prenose u stvarni svet.

Pored toga, program je bio strukturiran tako da omogući fleksibilne rokove za zadatke. Ova fleksibilnost bila je namerno uključena kako bi učesnici mogli da prilagode svoje obaveze i raspored u skladu sa sopstvenim sposobnostima i potrebama. Ovakav prilagodljiv pristup pomogao je učenicima da efikasnije upravljaju vremenom i smanje potencijalni stres, dodatno povećavajući njihovu motivaciju i angažovanost tokom celog trajanja programa.

Odeljak 2: Izveštaj o najboljim praksama kroz podatke

1. Rezime relevantnih podataka:

Izveštaj o najboljim praksama u Evropi razvijen je na osnovu programa virtuelnih praksi koje su kreirali i implementirali partneri iz Italije (PIXEL), Severne Makedonije (Nacionalni omladinski savet Makedonije), Srbije (Beogradska otvorena škola) i Španije (XANO Channel), uz podršku različitih zainteresovanih strana, u periodu od decembra 2023. do marta 2024. godine.

Na osnovu evaluacija prikupljenih od učesnika, mentora i drugih relevantnih aktera, ovaj izveštaj pruža detaljan uvid u najbolje prakse koje su se pojavile tokom implementacije programa virtuelnih praksi u različitim evropskim zemljama.

Što se tiče programa virtuelne prakse u Srbiji, zaključci i preporuke proizašli su iz evaluacija koje su sprovedli učenici, profesionalni saradnici i članovi tima Beogradske otvorene škole. Ovi uvidi ističu ključna područja za unapređenje različitih modela prakse i mogu se primeniti na virtuelne formate koji uključuju digitalne elemente u proces učenja i razvoja mladih.

Povratne informacije učesnika programa pokazale su i želju za većom izloženošću različitim aspektima organizacije domaćina. Takođe su izrazili interesovanje za hibridni model prakse u budućim inicijativama. Kada je reč o sadržaju programa, učesnici su istakli da im je značajno pomogao u razvoju dodatnih veština, za koje veruju da će im biti korisne u daljem profesionalnom razvoju.

Ključna saznanja:

Ključni zaključci:

- Virtuelni program omogućava učenicima da učestvuju bez obzira na njihovu geografsku lokaciju.
- Iako svi učenici nisu imali potrebne tehničke resurse, pokazali su motivaciju i fleksibilnost.
- Navigacija platformom predstavljala je izazov za neke učesnike.
- Učenici su cenili priliku da razviju nove digitalne veštine.
- Podrška nastavnika istaknuta je kao ključna za ishod programa

2. Preporuke:

- Održavati kontinuiranu komunikaciju kroz različite kanale i konsultativne sastanke.
- Usaglasiti program sa školskim kurikulumom učenika.
- Pravovremeno obezbediti materijale i podršku za razvoj veština..

- Preferirati modele prakse koji su usmereni na praktične zadatke i konkretne primere.

Odeljak 3: Nacionalni dijalog

1. Rezime Ključnih Tačaka:

Od aprila do jula 2024. godine, Beogradska otvorena škola je organizovala seriju nacionalnih dijaloga. Ove diskusije okupile su mlade ljude koji su učestvovali u programu virtualnih pripravništava, predstavnike škola i ključne aktere iz obrazovnih i zapošljavajućih institucija i poslodavce. Cilj dijaloga bio je prikupljanje uvida i povratnih informacija o ključnim pitanjima koja se tiču preseka obrazovanja i zapošljavanja. Kroz ove razmene, identifikovane su nekoliko ključnih oblasti za poboljšanje.

Prvo, postoji hitna potreba za unapređenjem mogućnosti i resursa dostupnih u srednjim školama kako bi se bolje pripremili učenici sa relevantnim veštinama i kompetencijama koje zahteva tržište rada. Dodatno, dijalozi su istakli značaj jačanja saradnje između obrazovnih institucija i poslodavaca kako bi se stvorili efikasniji putevi za pripravništva i zapošljavanje učenika.

Drugi značajan problem koji se pojavio je nedostatak sveobuhvatnih sistemskih rešenja koja se odnose na programe pripravništva u Srbiji. Trenutno, zbog nedostatka standardizovanog okvira, pripravništva variraju u kvalitetu i doslednosti, što dovodi do razlika u iskustvima pripravnika. Da bi se rešio ovaj problem, predložen je Zakon o pripravništvima. Ovaj predloženi zakon ima za cilj da uspostavi jasne i obavezne minimalne standarde kvaliteta koje poslodavci moraju poštovati prilikom mentorisanja pripravnika. Ključne komponente ovog zakona uključuju: formalni ugovor o pripravništvu, koji bi osigurao da su uslovi i očekivanja jasno definisani; finansijsku naknadu za pripravnike, čime bi se priznala njihova ulaganja i obezbedila pravedna naknada; strukturisano mentorstvo od strane poslodavaca, koje bi pružalo vođenje i podršku tokom celokupnog trajanja pripravništva; i regulaciju trajanja pripravništva, kako bi se sprečile eksploatorske prakse i osigurao da iskustvo bude vredno i edukativno. Implementacijom ovog zakona cilj je stvoriti pravednije i strukturiranije okruženje za pripravništva, što bi koristilo i pripranicima i poslodavcima. Ovaj zakon bi mogao imati dugoročne koristi i za virtualne programe pripravništava, što predstavlja mogućnost za donosioca odluka i predstavnike institucija.

Iako predstavnici škola i institucija prepoznaju napredak u olakšavanju prelaska učenika iz obrazovanja (unapređenje sistema dualnog obrazovanja, bolja saradnja sa poslodavcima i lokalnom zajednicom, raznovrsni programi pripravništava, itd.), učenici ne prepoznaju dovoljno ove promene u njihovim iskustvima.

Još jedan značajan izazov koji je identifikovan je nedostatak svesti među manjim preduzećima o fleksibilnim radnim aranžmanima koji bi omogućili bolju povezanost sa mladim ljudima. Ovaj problem je naročito izražen kod mladih ljudi u manjim gradovima i ruralnim područjima, gde je pristup velikim preduzećima ograničen, a svakodnevni put do sedišta korporacija nije uvek izvodljiv. Ovaj nedostatak informacija i adaptacije može sprečiti mlade ljude da se povežu sa tim preduzećima, čime propuštaju mogućnosti za zapošljavanje i profesionalni razvoj. Da bi se rešio ovaj problem, neophodno je ulaganje u edukaciju malih preduzeća o koristima fleksibilnih radnih aranžmana i promociju strategija koje omogućavaju mladima u manje pristupačnim područjima da

se povežu sa lokalnim preduzećima na efikasan način. S obzirom na to, kao i na nedovoljno definisane zakonske regulative, poslodavci su često prepušteni sami sebi kada je reč o organizovanju programa pripravnštava za mlade.

Identifikovani Izazovi:

- Nedostatak prostora za dijalog sa mladima i nedostatak mogućnosti za učešće mladih u procesima razvoja javnih politika, kao i u razvoju programa namenjenih njima.
- Odsustvo Zakona o praksama u Srbiji koji bi omogućio poslodavcima i firmama da jasnije urede okolnosti u kojima će mladi razvijati svoje veštine.
- Nedostatak informacija među manjim preduzećima o tome kako mogu stvoriti fleksibilniji radni ambijent (hibridni ili potpuno virtuelni).
- Nedostatak sistemskih regulativa (zakona, propisa, preporuka relevantnih ministarstava) koje bi uredile programe pripravnštava koji funkcionišu u hibridnom ili potpuno virtuelnom okruženju.

2. Preporuke:

- Korišćenje pristupa odozdo prema gore kako bi se adekvatno odgovorilo na potrebe mladih i angažovalo ih u procesima donošenja odluka;
- Razvijanje strukturiranih i doslednih lokalnih/regionalnih dijaloga sa mladima kako bi se diskutovalo o operacionalizaciji različitih mera uz podršku lokalnih/regionalnih vlasti;
- Redovno informisanje kompanija/preduzeća o različitim modalitetima i resursima za razvoj programa pripravnštava uz podršku različitih aktera, uključujući civilno društvo, škole i kancelarije za mlade.
- Usvajanje Zakona o praksama koji bi obezbedio minimalne standarde kvaliteta.

Odeljak 4: Studijska poseta

1. Rezime Ključnih Uvida:

Beogradska otvorena škola je učestvovala u studijskoj poseti Briselu, koja je organizovana od 13. do 17. maja 2024. godine. Učesnici posete bili su predstavnici partnerskih organizacija projekta i učesnici različitih modela virtuelnih praksi, koji su imali priliku da podele svoja zapažanja i dileme tokom panel diskusije sa predstavnicima institucija i organizacija koje se bave mladima u različitim oblastima, kako bi im omogućili integraciju u društvo i ostvarivanje njihovog potencijala.

Pored toga, učesnici su obišli nekoliko organizacija koje rade sa i za mlade na nivou EU, koristeći svoje kapacitete da pomognu mladima u razvoju veština zapošljivosti, sa posebnim fokusom na mlade ljude iz vulnerabilnih grupa.

Studijska poseta pružila je priliku za umrežavanje i razmenu znanja, kao i za deljenje primera dobrih praksi u oblasti stvaranja stimulativnog okruženja i angažovanja u dijalogu sa donosiocima odluka na nacionalnom i EU nivou, kako bi se mladima, naročito pripadnicima različitih socijalnih grupa, omogućilo da postanu ravnopravni članovi društva.

Organizacije koje su učesnici posete obišli detaljno su objasnile svoje aktivnosti u oblasti ostvarivanja prava mladih, naročito u oblastima obrazovanja, obuke, radnih praksi, stanovanja i mobilnosti mladih. Takođe, učesnici studijske posete imali su priliku da saznaju kako izgleda proces zagovaranja sa institucijama Evropske unije i da se upoznaju sa izazovima sa kojima se mladi ljudi, naročito studenti i nezaposleni mladi, suočavaju prilikom ulaska na tržište rada.

Najbolji Uvidi u Prakse:

Iako programi praksi koji se implementiraju u virtuelnom okruženju nude brojne prednosti kako za praktikante, tako i za kompanije, kao što su veća fleksibilnost, pristup globalnoj radnoj snazi i smanjenje troškova poslovanja, kompanije često nailaze na značajne administrativne izazove prilikom zapošljavanja mladih ljudi iz različitih zemalja. Ovi izazovi su posebno izraženi kada se radi o praktikantima iz zemalja van EU.

Tokom studijske posete, učesnici su upoznati sa različitim regulativama među zemljama EU koje su usklađene kako bi se olakšali programi praksi i zapošljavanje na prekograničnom nivou, uglavnom kroz Evropsku agenciju za rad i različite Erasmus plus programe.

Drugi značajni primeri dobrih praksi odnose se na ilustracije kako je rad u digitalnom okruženju promenio očekivanja i potrebe mladih. Takođe, činjenica je da je rad u digitalnom (ili hibridnom) okruženju imao značajan uticaj na obrazovanje i rad odraslih radnika. Ovaj uticaj je takođe imao značajan uticaj na promenu narativa u nekim zemljama, tako da se više ne govori o "odlivu mozgova", već o digitalnim nomadima i mobilnosti radne snage. Takođe, neke od organizacija su razvile model za uključivanje mladih u procese donošenja odluka kroz organizaciju redovnih javnih događaja sa donosiocima odluka na nivou EU, posebno kada je u pitanju poboljšanje položaja studenata.

Poseta ovim organizacijama je otkrila da evropske institucije koje se bave učenjem, obrazovanjem i zapošljavanjem mladih takođe se suočavaju sa dodatnim ključnim pitanjima koja pogađaju mlade ljude, kao što su stanovanje, stipendije i mentalno zdravlje. Ovi uvidi naglašavaju važnost razmatranja šireg konteksta prilikom analize programa praksi. Neophodno je prepoznati da ovi programi obuhvataju više od samo obrazovnih ishoda ili sigurnih mogućnosti zapošljavanja; oni moraju takođe da se bave raznovrsnim potrebama i izazovima sa kojima se mladi suočavaju danas.

2. Preporuke:

- Potrebno je definisati sistematičniji model informisanja obrazovnih institucija i poslodavaca o mogućnostima mobilnosti mladih, posebno na nivou EU i zemalja van EU.
- Potrebno je podići svest među obrazovnim institucijama, a posebno među nastavnicima i saradnicima škola, o značaju mobilnosti mladih.
- Razvijanje programa praksi, posebno onih koji se odvijaju u virtuelnom okruženju, podrazumeva uzimanje u obzir različitih aspekata, kao što su administrativna rešenja, putovanje ili smeštaj praktikanta, njegov dalji razvoj i mentalno zdravlje;
- Kroz razmene sa predstavnicima institucija i organizacija, primeteno je da je većina programa fokusirana na studente univerziteta, što ukazuje na potrebu za dodatnim programima za mlade iz drugih ciljanih grupa.

ZAKLJUČCI

- Potrebno je definisati sistematičniji model informisanja obrazovnih institucija i poslodavaca o mogućnostima za mobilnost mladih, posebno na nivou EU i zemalja van EU.
- Kroz razmene sa predstavnicima institucija i organizacija, primetilo se da su većina programa fokusirani na univerzitetske studente, što ukazuje na potrebu za dodatnim programima za mlade iz drugih ciljanih grupa.
- Razvijanje strukturiranih i doslednih lokalnih/regionalnih dijaloga sa mladima kako bi se diskutovalo o operacionalizaciji različitih mera, uz podršku lokalnih/regionalnih vlasti;
- Redovno informisanje kompanija i preduzeća o različitim modalitetima i resursima za razvoj programa praksi, uz podršku različitih aktera, uključujući organizacije civilnog društva, škole i kancelarije za mlade.
- Podržavati modele praksi orijentisane prema stvarnom iskustvu i konkretnim primerima.